

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Iserati: Enostolpna petivrstica 75 vin., pogojen prostor 1'25 v; razglasi in poslano vrstica po 1'50 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno - demokratične stranke.

Posamezna števil. stana 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za osialo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamske je za list so poštnine proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Za mir in spravo.

Poziv na socijalistični proletarijat.

Dogodki ob Adriji postajajo od dne do dne nevarnejši. Če ne nastopi kmalu sprememba, ne bodo posledice samovoljnega početja italijanskih imperalističnih pustolovcev usodno le za Italijo samo, za njen proletarijat, marveč sploh tudi za proletarijat drugih držav. Vstred slavne »okupacije« Reke no nekaterih preneatih italijanskih militaristih, se je sovržno razmerje med Italijo in Jugoslavijo še bolj poglobilo. Italijanski imperalizem počne le neusmiljeno podjarmiti skoro milijon Jugoslovancev, hoče obenem tudi intervenirati z nasiljem v notranjih zadevah jugoslovanske države.

Tako nasilno, nesposobno postopanje na ni za jugoslovanski proletarijat le zaradi navedenega škodljivo. Ono muč obnem jugoslovanski buržuaziji prišlo, da izrablja ta položaj v svoj razredno-politični prid.

Vsled sedanega spora z Italijo se neoprestano zavlačuje izvedba prepotrebni radikalnih, socijalnih reform, ki bi jih bil drugače jugoslovanski proletarijat že nedvomno izvedel. Tudi zadnje dogodke ob Adriji gotovi jugoslovanski kapitalistični krogi že izrabljajo v svrhu prikrivanja in odraženja živl, češ da se bliža nova vojna. Ves razvoj stvari kaže, da le sedanja situacija v Italiji kakor pri nas v vsih ozirih skrajno nevarna in za socijalistični proletarijat odločilne važnosti. Jugoslovansko delavstvo obsola

postopanja italijanskega imperalizma in jugoslovanskega kapitalizma. Izvrševalni odbor naše stranke se je na posebni seji nečal z vprašanji, ki so v zvezi s tem položajem, ter prišel do sklepa, da je treba tudi v tem trenutku odločnega socijalističnega nastopa. Nočemo novih vojni pustolovčin, nočemo, da se pahne izkrvavljena ljudstva v še hušša gorla. Dovoli!

Prepričani smo, da bo tudi italijanski proletarijat izvršil v tem pravcu svojo dolžnost in nastopil odločno za načelo miru in sprave in proti vsakim vojnim poizkusom. Jugoslovanski proletarijat bo od svoje strani izvršil povsem svojo socijalistično nalogo.

Italijanskemu socijalističnemu proletarijatu naš solidarni pozdrav.

Kakor od nas tu tako od njeza v Italiji je v prvi vrsti odvisno, da se napravi konec nevarnim vojnim iseram.

Lok je napet. Zadostule malo, da pride do katastrofe.

Samo mednarodni socijalistični proletarijat more to pravočasno preprečiti.

Mir zahtevamo in spravo od naroda do naroda, preko vseh sirenjeni mednarodnega imperalizma in kapitalizma.

Vsakemu ljudstvu vse svoje pravice!

Naš bo naš poziv vzpodbuda zavednemu proletarijatu ter obenem resen opomin zatiralcem.

Naš strankin zbor.

Prihodni mesec se bo vršil v Ljubljani strankin zbor naše stranke. Zanj vlada med sodruzi veliko zanimanje. Potrebno se nam zdi, da se otvori v našem listu že sedaj stvarno diskusijo o vseh onih problemih, ki tvorijo dnevni red prihodnjega kongresa. Ta dnevni red je zelo obširen. In ogromne važnosti za pravo razumevanje sedanega splošnega položaja ter za pravilno usmeritev našega dela v naboljini vsevažni politični dobi. Vse sodruge vabimo, da se pravočasno oglasijo ter povedo objektivno, kako mislijo o tel ali oni točki dnevnega reda, o tel ali oni naloz stranke. Najvažnejše je vprašanje naše strankine taktike ter prepotrebneja ujedinitvenia vsega jugoslovanskega proletarijata. Danes otvarjamo debato s člankom, ki se sicer tiče zlohi praktičnega organizatoričnega vprašanja, ki pa ni zato nič manj aktualen. Evo ga.

Delavski dom in drugo. (K predstojecemu strankinemu zboru.)

Za uspešen razvoj delavskih organizacij, stranke same in sploh vsega njenega delovanja je velikanske, neizmerno koristi lasten delavski dom in lastna tiskarna, o tem menda smo si vsi na čistem. Naše bratske organizacije naj nam bodo v tem oziru vzor. Kdor je nekoliko potoval po tujih državah in videl razvoj drugie, se pač ni mogel naučiti velikanskemu socijalističnemu političnemu in kulturnemu razmahu tuine in se je vračal ob spominu na domače razmere potr. In kako velikanskega pomena so lastni strankini domovi, vidimo najboljšie pri naših klerikalcih.

Vsi naši sodruzi, ki z veseljem in vnuemo sodelujejo danes pri najrazličnejših organizacijah in vsi naši pristaši sploh občutilo pomakanje lastnega doma neizmerno. In če poledamo nekoliko natančneje po na-

ših strokovnih, političnih, kulturnih in gospodarskih organizacijah, ki od leta do leta napredujejo, tedaj vidimo, da bi se ob malo dobri volji tudi temu dalo, n. pr. z ustanovitvijo posebne Delavske zadruge, hitro in dobro odprmoči. Danes smo v tem pogledu absolutno odvisni od naših meščanskih strank. Po vseh okrajih mesta so danes razkropilene in navezane na mesečne sobice naše različne organizacije. Manika nati vsled tega tiste skupnosti, ki naj nas medsebojno veže. Ker nimamo lastnih lokalov, si ostajamo medseboj nepoznani in tuji. Naši listi se tiskajo po najrazličnejših tiskarnah, dobicek spravljajo drugi, in vendar je doba, ko je imel prednik uredništvo in upravništvo strankinega lista kar v kavarni ali v svojem stanovanju, menda že daleč za nami. Danes nam ni treba več teh po silji skromnih razmer, če si uravnamo primerno naše delovanje. In tu je treba računati na samopomoč. Če vzamemo resno v pretres vse izdatke, ki jih imajo naše organizacije za lokale, tisk in vse drugo, tedaj pridemo do zaključka, da si v lastnem domu in lastni tiskarni skrijemo te izdatke najmanj na polovico, oziroma da vse naše organizacijsko delo, zlasti pa tisk, podvojimo, da delo potrofimo. In kakšen moralčen uspeh! Delavstvo bi se navezalo na svoj dom, spoznavalo med seboj, društveno življenje bi postalo vsem zanimivejšie, na zunal pa bi postali neodvisni.

Treba je torej sedaj na vsak način končno veljavno misliti na ustanovitev lastnega delavskega doma in tiskarne, ki naj odgovarja velikosti in potrebi stranke. Seveda je treba priti pri tem do pozitivnega dela, ker sklep, ki ostane samo sklep, nam je že marsikaj pokopal. In ta korak do pozitivnosti naj bi storil poleg drugega naš strankin zbor. Naše organizacije, eksekutiva in vsi naši sodruzi pa nam bodo porok, da ho započeto delo tudi završeno ter tako napravljen velik korak naprej.

In kako bi naihitreje prišli do zaključka? Pripravljali odbor naj bi povabil zastopnike vseh naših strokovnih, političnih, gospodarskih in kulturnih organizacij, lastnih zavodov in posameznikov. S pomočjo istih naj bi se ustanovila Delavska zadruza, ki naj bi izdelala načrt za lasten delavski dom z primernimi dvoranami in drugo, kakor bi pač zahteval čas in razmere ter načrt za ustanovitev lastne tiskarne. Z razpisom subskripcije za to nalječie in najpotrebnejše delavsko podjetje pa bomo uvideli, da je bilo naše delo posrečeno, ker sem prepričan, da homo le tem potom dosegli to, kar čas od nas že dolgo zahteva.

Napisal sem namenoma te vrstice sedaj, ko se pripravljamo na

strankin zbor, ker se morda ozlasi še kdo, ki deli z menoi misli v tem vprašanju, ter z ozinom na dejstvo, da je to že star, pa nikdar izpeljan načrt. — Bosanski in hrvatski sodruzi si postavljajo svoj dom, skrajni čas torej, da se i mi zbudimo. Bene.

Za naš nabiralni teden!

Združimo vse svoje sile. Te vrstice so namenene vsem našim sodrugom in prijateljem, zato da jih resno vvažujejo.

Gre za važno akcijo. Bole nas globoko v srce razmere v naši državi, ker zahtevalo kri jugoslovanskega ljudstva. Ni pa, kakor kaže, druge pomoči tukal, kakor da se proletarijat zbere, združi, da ho odločil ob priliki volitev tako kakor hoče in kakor mora biti, če želi priti iz sedanega položaja. Kje so uradniki javni in zasebni, državni in drugi, kie so učitelji, mali obrtniki, mali posestniki, vsa služinčad? Zakaj se vsi ti sloji ne združijo z ostalim delavstvom, ko imajo skupen interes. Čaka nas delo, čakalo nas volitve; ali smo pripravljeni nanje? Če ni smo pripravljeni, se pripravimo na enotnem proletarskem programu.

Kakor iz sreca smo spreleli vest, da so zaupniki sklenili

pridrediti nabiralni teden

ter izdati v to svrho posebne pole za naš tiskovni in volilni sklad. Ta iniciativa nam je v dokaz, da se slovenski proletarijat zaveda pomena naše časopisne in volilne propagande ter velike važnosti našega odločnega in konsolidiranega nastopa ob najvažnejšem trenutku, ko pojde za usodo jugoslovanskih delavcev vseh kategorij, tudi onih, ki še danes niso v naši vrsti.

Vsem organizacijam in zaupnikom priporočamo, da store v tem pogledu vse, kar je v njihovi moči; pripraviti se moramo duševno za volitveni boj, pa tudi materialno. Po navodilih, ki so priložena nabiralnim polam, naj daruje vsak, kar more!

Nasprotniki se pripravljajo, a tudi mi, poštenu in odkritosrčni boritelji za resnične ljudske pravice ne smemo zaostati.

Podpirajte povsod to akcijo! Prispevajte za volilni in tiskovni sklad!

Dr. Lotrič:

Misli o šolstvu.

(Dalje.) Toda če bi imela cerkev moč in vpliv kot v srednjem veku, bi zopet priklcala v življenje sveto inkvizicijo, vzplamtele bi zopet grmade.

Da je ta moja trditev resnična, to da merodajni cerkveni krogi še niso pozabili na okrutna sredstva, ki so bila v rabi v srednjem veku proti učenjakom, navajam tozadevno mnenje gospoda Lépiciera, profesoria bogoslovja na »propaganda fide« v Rimu. Teza moža smatra katoliška cerkev za velikega učenjaka. Pred desetimi leti je bil še član biblijske komisije in svetovalec v raznih vaticanskih ministrstvih. Če še živi, ne vem, ker med vojsko nisem imel prilike, da bi zasledoval gibanje katoliške cerkve. Mož je pisal obširne razprave o odpuistikih in stanju duše, ko se loči od telesa. Zanimna pa nas njegova knjiga »De stabilitate et progressu dogmatice« (O stalnosti in napredku dogme). Posebno poglavje je posvetil krivovercem, kjer govori o vzrokih, zakaj danes katoliška cerkev krivoverce tolerira. Pride pa v vseeno do zaključka, da je treba ravnati s krivoverci kot s skrajno škodljivimi divjimi zvermi. Pravi, da je cerkev ravnala s krivoverci zelo milostno, ker jih je svarila in jim pretila z izobčenjem, predno jih je izročila pošvetni oblasti, da jih usmrti. Nada je trdi, da ima cerkev pravico tu spokorlene krivoverce usmrtiti. Sicer pa nekateri teologi sami odkriti priznavajo, da bi cerkev še danes sezignala krivoverce, če bi le moč imela.

Krivoverec pa je za cerkveno kroge vsak učenjak, katerega nauki se ne strinjajo s cerkvenimi. Te ljudi bi cerkev še danes rada sezignala, če bi le mogla. Vidimo torej, da le med cerkvijo in moderno vedo nepremostljiv prepad. Princip svobodnega znanstvenega raziskavanja le nezdružljiv s principom absolutne profesorske avtoritete.

Cerkveni krogi so silno razžaljeni, če se jim to pove. Hvalilo na vse pretege in pretiravato zasluge cerkve za vedo in umetnost. Kar je cerkev na tem polju storila pozitivnega, ne zanika noben objektivni človek. Pribiti pa je treba, da je bila cerkev skozi vse srednje vek tisti faktor, ki je imel vedo v svoji oblasti. Znanost je bila takorekoč cerkveni monopol. Cerkev pa je ovirala razvoj vede. Da bi bila ta svobodna, kie bi bil že danes napredek kulture! Dejstvo pa je, da je cerkev, antično vedo in umetnost ugonobila. Naj mi ne pride kdo s hvalisanjem kulturnega delovanja srednjeveških samostanov! Dokler nismo poznali tiska, so po nekaterih samostanih menihi res prepisovali knjige. Zraven pa so prav pridno falzificirali in interpolirali, da bi tako z lažni zakrili razne napačne cerkvene nauke. Nailenše kulturne spomenike pa te cerkev uničila oziroma potvorila. (Aleksandrijska knjižnica itd.). Po samostanih se je dosti lenarilo. Zna-

LISTEK. — GLAD.
Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil Fran Albrecht.
(Dalje.)

Tam sem sedel v pokoju in sanjal v vlažnem zraku, dremal in prezebal. In čas je mineval. Jeli bilo mar čisto sigurno, da je bil moj feljton majhen umotvor umetniške inspiracije? Bog vedi, ako nima tuintam kakih pogreškov! Ako bi šlo po tem, bi ga nazadnje niti ne vzprejeli, čisto enostavno ne vzprejeli! Nemara je bil srednje sorte ali pa naravnost slab; kaj mi je bilo porok, da ni v tem hipu že ležal v košu? ... Moja samozavest je bila omaiana, skočil sem kvišku in odvihral s pokopališča.

da naj bi bil tako nenadoma napisal kaj uporabnega, malone v spanju, lobanjo polno mrzlice in sanj. Naravno, varal sem se in se vse jutro radoval za nič in zopet nič! Seveda! ... Šel sem iz predmestja in dospel na odprto polje, nato v ozke, čudaške uličice mimo žag, preko nepozidanih krajev in nih in se nahajal nazadnje na deželni cesti; ki ti nisem mogel dozreti konca.

Tu sem obstal in se sklenil obrniti. Spötil sem se od marša in se počasi in zelo pobit vračal. Srečal sem dvoje senenih voz; voznika sta ležala vzdolž po senu in prepevala; oba sta bila gologlava, oba sta imela okrogle, brezskrbne obraze. Demneval sem, da me nagovorita in mi vržeta v lice kako opazko ali kak dovtip; ko sem bil dovolj blizu, me je eden njih poklical in vprašal, kaj nosim pod pazduho.

»Odejo,« sem rekel.
»Koliko je ura?« je vprašal.
»Ne vem natanko, približno tri, mislim.«
Zdaici sta se oba zasmejala in se odpehala dalje. V istem hipu sem začutil na nješuu belečine udarca z bičem in klobuk mi je odletel z glave; ta fantalina me nista mogla pustiti mimo, ne da bi se obregnla vame. Nekoliko omamljen sem se zgrabil za glavo, dvignil nato svoji klobuk z roba tarka in nadaljeval svoj pot.

pot. Doli v predmestju sem srečal moža, od katerega sem zvedel, da je že štiri proč.

Štiri proč! Ura je bila že štiri proč! Prišel sem urno korakati, skoro teči, proti mestu, zakrenil sem vstran in hitel proti uredništvu. Urednik je nemara že davno bil tam in spet odšel iz uredništva? Šel sem in tekem vmes, izpodtikal se, zaletaval se v vozove, prehitel vse sprehatelce, iel tekmevati s konji, se trudil kot brezumen, da bi dospel pravočasno. Planil sem skozi vežne duri, preskočil stopnice v štiri! skokih in potrkal.

Nič odgovora.
Odšel je! Odšel je! sem pomislil. Zgrabil sem za kljuko, vrata so odprta, potrkam še enkrat in vstopim.

Urednik sedi pri svoji mizi, obraz obrnjen proti oknu, s peresom v roki, pripravljen za pisanje. Ko je začul moi sopihaloči pozdrav, se je napol okrenil, me pogledal, zmaial z glavo in dejal:
»Še nisem imel časa, da bi prebral vašo škico.«
Tako zelo me je veselilo, da je vsaj ni vrzel v koš, da sem dejal:
»Ne, dragi gospod, to si lahko mislim. Saj se ne mudi tako zelo. Nemara v par dneh, ali...«
»Da, videl bom. Sicer pa imam itak vaš naslov.«

In jaz sem mu pozabil povedati, da nimam nikakega naslova več.

Avditenca je bila pri kraju, poklonil sem se, odstopil in šel. Spet je vzplamenela v meni nada, še ni bilo nič izgubljenega, nasprotno, vse je bilo še lahko dobiti. In moji možgani so jeli pravilčiti o velikem posvetu v nebesih, v katerem se je pravkar sklenilo, da naj zastavim, da naj zaslužim za feljton deset kron...

Ko bi imel zdaj vsaj kako oribežališče za čez noč! Preudarial sem, kam bi se lahko najbolj splazil in s tem vprašanjem sem se ukvarjal s toliko silo, da sem obstal kar na sredji ceste. Pozabljam, kie se nahajam, in stojim kot samotno pretilno znamenje sredi morja, dočim besne in bijo valovi vseokrog njeza. Fant s časopisi mi ponuja »Wiking«. Kako je komičen, strašno komičen! — Pogledam predse in se vsega prestrašim — spet stojim pred Sembovo prodalalno.

Naglo sem se okrenil, zakril paket, kolikor je bilo mogoče in hitel po Cerkveni ulici, ves v zadregi in preplšen, da bi me kdo ne opazil skozi prodajalniško okno. Šel sem mimo gledališča, krenil v stransko ulico in šel mimo okona doli k morju. Spet sem si poiskal klop in pričel znova razglabljati.
(Dalje pril.)

nje čitanja in pisanja niti med menili in posvetitvami duhovniki ni bilo splošno razširjeno. Koliko je bilo samostanov, kjer sploh niso imeli tinte in pisalnih pripravil! (Opat Konrad iz samostana St. Gallen in ves njegov kapitl ni znal niti pisati, ko je pesnik Walter von der Vogelweide obiskal ta zavod.)

(Dalje prih.)

Glose.

Radikalci proti volitvam. Pisali smo že, da radikalci zahtevajo, da se njihov srbski volilni zakon, ki je silno reakcionaren, kratkoma razširi na celo državo! Sedaj pa, ko so že celo vse buržoazne stranke priznale, da je edina rešitev državno-ministrske krize edinole volitev v ustavotvorno narodno skupščino, ki bo edina od ljudstva pooblaščenca postaviti temelje drž. tvorbi in njenemu ustroju, sedaj so radikalci, s katerimi si želi Korošec in njegov nedavno tako revolucionarno dosledni »Slovenec« tako tesno v objemu, vstali in zahtevali v svojem glavnem glasilu »Samouprava«, da se odloži razpis volitev! Za to svojo reakcionarno potezo navajajo tele vzroke: »Dokler nimamo lasno začrtanih državnih mej in dokler ne znamo, kdo vse bo imel pravico glasovati, dokler po podpisu pariškega miru ne preidemo v mirovno stanje, t. i. dokler ne demobiliziramo, dokler se ne sporazumemo o glasovanju glede določene podelitve vladnih mest med seboj in se ne sporazumemo glede volilnega zakona sploh, toliko časa so volitve pravilno neizvedljive.« — Torej radikalci si hočejo sedaj pridobiti vsjo oblast, zavlačevati volitve (s tem poostaravati državno krizo), in prej razdeliti vse,

kar je še kaj za pospraviti v žepu, potem si pa zopet brez glasovanja razdeliti stolce... Izkrenost radikalcev je res velika...

Protestne shode zoper neznošno druginjo je priredila v velikem obsegu komunistična »Radniška partija Jugoslavije« po vseh mestih in mnogih manjših krajih Srbije, Slavonije, Bosne, Hercegovine, Dalmacije, Hrvaške in Volvodine začetkom tega mes. Stranka je dosegla lepe uspehe po vseh shodih. Mnogi zborujočih so se izjavljali pristajem komunistov.

Organizacija belega terorja na Ogrskem. »Arb. Ztg.« prinaša pod naslovom »V pecku Evrope« grozne slike o besnenju belega terorja na Ogrskem. V Podonavski so organizirali bele garde, izvajale se je pod imenom »propaganda za ustanovitev narodne armade«, v resnici se je šlo pa za ustanovitev terorističnih belih armad. Taka stotinja ima okoli 90 mož, ki so izključno častniki; vodje belih terorističnih armad so večinoma madžarski magnati. Delovanje teh belih gard je naravnost strašno in nima slinčnosti v zgodovini. Tako so umorili n. pr. v občini Marczalli v enem tednu 25 nedolžnih ljudi in ravno tako se godi drugod. Najprej gredo sicer nad žide, potem pa pride vrsta na one, ki so označeni, da so simpatizirali z boljševiki, t. i. na socialistične delavce in na napredne republikance. V Dunafeldvaru je bil prijet tudi enajstletni deček Lefkovicz in vržen v Donavo. To ropanje, morjenje, vse te bele grozote, ko je bilo izvlečenih iz Donave na tisoče umorjenih ljudi, kot n. pr. da je bila silkarica Kukoviczova živa zakonana, ker je bila osumljena, da je simpatizirala z boljševiki, vse to priča, kakih strašnih grozot je zmogla reakcija.

Brzjavne vesti.

D'Annunzio napovedal vojno?

Dunaj, 2. (Izv.) Večerni listi pisajo glasom poročil iz Trsta, da je D'Annunzio napovedal vojno Jugoslaviji ter v to svrhu pretrgal telefonsko zvezo z Zagrebom. (Op. ured. — Ta vest se od nikler ne potrjuje. Gre najbrže za žurnalistično raco.)

Jugoslavija.

Kredit za učiteljska v Dalmaciji.

LDU, Belgrad, 2. Ministrstvo za prosvedo je poslalo finančnemu ministru vlogo, kjer ga naproša za kredit 100.000 kron za dalmatinska učiteljska, ker Dalmacija nima posebne proračuna za šolstvo.

Prevoz blaga z Reke prost.

LDU, Belgrad, 2. Minister za prehrano je odredil, da za uvoz blaga z Reke ni treba plačati nikake pristojbine, izvzemši primer, ako se zanosi za državni prevoz in vojaško spremstvo. Za ta slučaj je treba plačati 1% delanske vrednosti blaga.

Po svetu.

REŠKE BOLNIŠNICE PRENA-POLNJENE.

LDU, Split, 30. (DDU.) Socialistični poslanec Turati je izjavil časnikašem, da je njegovo mišljenje, da bi se izhod iz današnje italijanske krize mogel najti v neposrednem sporazumu z Jugoslovani. Tak sporazum bi odklonil Wilsonovo opozicijo.

Kdo bo plačal račune?

O priliki preobrata novembra 1918 je razpustila Narodna vlada v Ljubljani deželni zbor kranjski — in obenem tudi deželni odbor. Ustanovila je likvidacijsko komisijo deželne uprave in revizijsko komisijo. Ta slednja naj bi pregledala delovanje bivšega deželnega odbora kranjskega od zadnjega zasedanja deželnega zbora. Revizijska komisija je izdelala obširno poročilo in ga je pred nol letom predložila dež. vladi v Ljubljani v presoji, ker je ta stopila na mesto razpuščenega deželnega zbora. V prejšnjih časih se je izvolil iz srede deželnih poslancev odsek za letno poročilo, in deželni zbor je potem sklepal o poročilu, oziroma o delovanju deželnega odbora, ker deželni red ima stroge predpise o delokrogu deželnega odbora, posebno glede porabe kreditov in izdatkov, ki niso v proračunu kakor ga je sprejel deželni zbor. Deželni odborniki imajo osebo. Vlada pa do danes še ni naredila nobene sklepa, brez tega je pa pravilna likvidacija deželne uprave nemogoča, ker vlada ne more iti preko odgovornosti deželnega odbora kratkoma na dnevni red. Ali bodo davkoplačevalci plačevali račune za slabo gospodarstvo deželnega od-

bora? Za to se lepo zahvalimo. Omenili smo, da toži Zadržna centrala deželo kranjsko za 2 milijona kron. V slučaju, da bo dežela obsojena plačati ta znesek, kdo ga bo plačal? Ali bi se deželni zbor s tem vprašanjem ne bil pečal? Če je vlada prevzela posle deželnega zbora, se mora tudi s tem pečati. Naj nevedemo še drug slučaj uzornega gospodarstva bivšega deželnega odbora, ki je dal neometeno oblast deželnemu glavarju dr. Susteršiču. Ta je kupil pri tvrdki Sonderegger, Viehhandlung, Balgach v Šviciji, krave za skupno ceno 220.524 frankov, plačljivo leto 1920. Vnovčevalnica za živino in mast, ki je naredila za čas svojega obstanka 720 milijonov čistega dobička, je založila pri Kranjski deželni banki za plačilo teh 220.524 frankov 600.000 kron. In banka je prevzela garancijo napram tvrdki Alfred Sonderegger. Kako se je pa valuta od tistega časa spreminila, je tudi vsakemu znano. Vnovčevalnice je dobiček 10 milijonov v druge svrhe porabila, cela akcija s Švicarskimi kravami v Medvodah se je skrajno ponesrečila, leto 1920 je blizo, kdo bo plačal teh 220.524 frankov v Šviciji, ki reprezentuje danes gotovo 2½ milijona kron? O gospodarstvu deželnega odbora oziroma deželnega glavarja dr. Suster-

šiča v Medvodah bodemo itak še obširno razpravljali. Danes opozorimo le deželno vlado, da spada vse to v likvidacijo deželne uprave, in dolžnost deželne vlade je, da ne dela tu pasivne rezistence. Javnost zahteva jasne račune in jasno sodbo. Kot vrhovna oblast si lahko preskrbi vse podatke. Občinstvo pa opozorimo naj pazljivo čita naše poročilo o deželnem gospodarstvu, ker bodo precej zanimive stvari še prišle na dan.

Novice.

— **Uradne ure** je mariborski mestni magistrat počenši s 1. oktobrom t. i. tako uredil v svrhu štedenja s premogom in z razsvetlavo, da se vrši uradovanje sedaj pri vseh magistratnih oddelkih nepretrgoma od osme do štirinaeste ure. Popoldne so uradi zaprti.

— **Marenberg** se bo poslej uradno pisal trg na severnem bregu Drave, okraj Slovenjgradec. Tako je odločila deželna vlada (poverništvo za notranje zadeve). Doslej so pisali eni Marbek, drugi Marnberg, tretji Marnberk, pred vojsko pa vsi Marnberg. Poslej je uradno Marenberg, pošta istotam, železniška postaja Vihred. Obveljalo je torej historično ime.

— **Vsled pomanjkanja drobiža** bo dežela Stajerska (nemško-avstrijska) izdala enak drobiž po 10, 20 in 50 vinarjev kot sta ga pri nas izdali mesti Zagreb in Osijek in kakršnega izda tudi mesto Ljubljana.

— **Dražina stanovani v Zagrebu.** Iz Zagreba poročajo, da stane v Zagrebu naltrebniša podstrešna sobica 300 K mesečno. Vsaka količkal čedna soba stane 800—1200 K in to v oddaljenih ulicah. Na Jelačićevem trgu (sredi mesta) stane leno opremljena soba 1800 K mesečno.

— **Železniška poltija.** ki se je uveljavila po hrvaških in slavonskih železniških progah, jako energično nastopa. V Zagrebu »neubogljivo« potnike kar z golimi sabljami »miritajo«.

— **Stavka sarajevskih natakarijev in natakarijev** se je z uspehom končala. Posredovati je moralo poverništvo za socialno skrb v Sarajevu.

— **Bolgarski tobak** kupili Amerikanci. Poroča se, da so Amerikanci kupili vso bolgarsko žetev tobaka iz leta 1919., 1920., 1921. in da so si razen tega zagotovili še opitiško pravico za nakup vsega bolgarskega tobaka za dobo 50 let. — Vsaki dan se vidi jasneje, zakaj so bili ameriški kapitalisti za vstop v svetovno vojno. Če se bo tako nadaljevalo, bodo ameriški milijonarji kmalu preplavili s svojim kapitalom Evropo.

— **Czernin kot pisatelj in časnikar.** Czernin, nekdanji avstro-ogrski zunanji minister, je sedaj izdal v založbi Ullstein knjigo »Über den Weltkrieg«. Kakor se poroča iz knjižotrkrih krogov je dobil za to knjigo honoraria 500.000 mark. Graf Otokar Czernin je poleg tega že dni vstopil v uredništvo »Vossische Zeitung« in sicer kot poročevalec za zunanje stvari. Sedaj je pričel objavljati članke o svojih spominih iz svetovne vojne. Kmalu bo Nemčija preplavljena z volnimi spomini različnih Ludendorffov, Czerninov in drugih bivših generalov in državnikov.

Dnevne vesti.

Z moko na dan!

Pravijo, da ni moke, a jo je v Ljubljani dovolj. Samo oni, ki jo imajo, hočejo delati »kšeft«. Pred dnevi je prišel k nekemu ljubljanskemu veletrgovcu kmetič, hoječ kupiti vrečo koruze. Dobil bi jo, in tudi druge vrste moko se mu je ponujalo, a pogoj je bil, da mora vzeti toliko kg brinja kakor moke, sicer ne bo kupil. Da pri takih razmerah primanjkuje moke, je umljivo. P. t. hočejo svoje, že itak od delavskih žuljev naropano imetje še povečati. Sram jih bilo!

Upokoleni invalidnim železničarjem.

Prejeli smo in priobčujemo: V zadnjem času je bilo več železničarjev, invalidnih upokolenec, klicanih k perijodnim zdravniškim preizkavam. Vsled tega je bila marsikateremu ponesrečencu zavarovalna renta reducirana, nekaterim celo odvzeta. To pomenja za dotičnike in njih družine velik udarec, huši, kakor je sama smrt! Preizkovanja so se vršila od strani slovenskih zdravnikov. Prizadeti opozarjamo vse tiste, da v prihodnjšč, če jim navedeni zdravniki iz kateregakoli vzroka ne konvencirajo, prosijo takol za-

varovalnico za nezgode na Dunaju za drugega zdravnika. Veliko zla je povzročila mnogim družinam opisana zadeva. Zdravniki klasificirajo železničarske invalide kot nekatke vojne invalide, čeravno zavarovalne nezgodne rente Jugoslavijo niti vinaria ne stanejo. Posebno je prizadeti »šel na roko« nek znani zdravnik — in povzročil reduciranje rent — nesrečo za cele družine — in še celo v teh dragih, kritičnih časih! — Vse prizadete prosimo, da se ravna po zgoraj navedenem nasvetu.

1.

Iz »Slovenca«: Župnim uradom! Kakor znano, je ljubljanski časnik, ki je glasilo stranke, katera proglašala vero za zasebno zadevo, pred kratkim grdo pisal proti resničnosti presv. Eucharistije. Naše verno ljudstvo je moral to silno užalostiti. Zato se naroča, naj se po vseh duhovniških in samostanskih cerkvah prihodno nedeljo, prvo v mesecu oktobru, opravi predpisana ura molitve pred Najsvetejšim v spravo in zadoščenje Kristusu v sv. Rešnjem Telesu.

2.

Iz »Večernega lista«: Adoracije o polnoči v stolnici so se za Jugoslovansko Strokovno Zvezo udeležili trije zastopniki, da tako praktično odgovore »Napreju«.

3.

Iz katekizma: Dober kristijan ne izrablja Božjega imena...

— **Učiteljsko pokolnino, vdomnine, vzgojevalnine itd.** se plačujejo s 1. oktobrom 1919. potem tukajšnjega poštnega ček. urada. Nakaznice, v katerih je nakazana že tudi nova drag. doklada, se radi ogromnega dela dosedaj niso moge odposlati. Zgodi se pa to v nekaj dneh. — Ob enem se opozarja, da ni treba več upošiljati dobnotic.

Prireditve.

Pokrajinski zdravstveni svet za Slovenijo in Istro ima svoje prihodnje zborovanje v četrtek, dne 9. oktobra ob pol 11. uri dopoldne v bibliotekni dvorani deželne vlade. Na dnevnem redu je volitev predsednika, poročilo o regulaciji primarnih plač, o oddaji okrožnih zdravniških služb, o oddaji sekundarskih služb na deželni bolnišnici v Ljubljani, o ustanovitvi ambulatorijev za venerične bolezni, o nočni službi v javnih lekarnah, o izpremembi naslovov bivših deželnih dobrotelnih zavodov v Ljubljani, o vlogi komisije za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave v Ljubljani, o službenem delovanju nekega primarija, in slučajnosti.

Društvo slovenskih sodnikov ima svoj izredni občni zbor v Ljubljani, dne 2. novembra 1919, ob 10. uri dopoldne v Justični palači soba št. 79. z raznovrstnim spredom.

Filatelistični klub — sedaj podružnica »hrvaškega filatel. društva« — za Slovenijo vabi svoje člane na sestanek, ki se vrši v soboto, dne 4. oktobra ob 8. uri zvečer v restauraciji hotela »Union«, soba »v rožcah«. Razdelitev raznih Jugoslovanskih znamk. — Odbor.

Akademsko društvo jugoslov. tehnikov pozivlja vse člane, da se snidejo v nedeljo ob 8. uri dopoldan v srebrni dvorani na magistratu radi prireditve cvetličnega dneva. — Dolžnost vsakega je, da se odzove, ali do 8. ure s tehničnimi razlogi opraviči. — Odbor.

Vse gospodične, ki nameravajo sodelovati pri cvetličnem dnevu, naj se snidejo v nedeljo ob 8. uri dopoldan v srebrni dvorani na magistratu. Prodaja cvetlič se vrši pri vsakem vremenu. — Akademsko društvo jugoslov. tehnikov.

Podporno in pravovarstveno društvo državnih uslužbencev za Slovenijo v Ljubljani, ima svoj redni mesečni sestanek v nedeljo, dne 5. oktobra ob 4. uri dopoldne v društvenem prostoru Sv. Jakoba trg šte. 8.

SOCIALISTIČNO OMLADINO OPOZARJAMO.

da se vrši 11. 12. in 13. oktobra Kongres Jugoslovenske omladine. Dolžnost je mlade socialistične generacije, udeležiti se kongresa polnoštevilno, da ne bi reakcionarna Omladina izkoristila kongres v nazadnjaškem smislu. Udeleženci imajo pravičev potovati po državnih železničah za četrtino cene, po južni pa za polovico. Da bi se pravočasno preskrbelo stanovanje in hrana, prosimo vse sodruge, ki se hočejo udeležiti kongresa, naj se takoj pisмено prijavijo na naslov L. Klemenčič, št. Vid pri Stični, da dobijo legitimacijo za znižano vožnjo in da se preskrbi za njih stanovanje.

Iz stranke.

Podružnica »Svobode« v Zagorju prične v kratkem s poučevanjem stenografije. Kdor se jo želi učiti, naj se zgleda pri sodružici Medvesček ali sodružici Magorš v unisliki pismu.

Kultura.

Otvoritevna predstava slovenskega gledališča v Mariboru. Pretečeno soboto se je otvorilo z Jurčičevim »Tugomerom« v prej nemškem mestnem gledališču v Mariboru, slovensko dramsko gledališče. Prof. Strmšek je v svojem nagovoru povdarjal kulturni pomen gledališča za narod. To nalogo je izročilo v Mariboru že deset let obstoječe dramatično društvo sedanjemu gledališču. Pred predstavo je igral orkester »Napreju«, »Lepa naša domovina« in srbsko himno. — Naiveča zaslug za oživotvorjenje gledališča v Mariboru gre vsekakor g. ravnatelju Nučiču, ki je izvršil kolikor glede izbiranja in angažiranja igralcev in gledališnega osebja sploh, toliko tudi glede renoviranja gledališča veliko delo. Nad mesec dni je cele dneve od ranega jutra do pozne noči (do 22. da celo 23. ure) prebil v gledališču. Zvečer je bil sicer utrjen, bralo se mu je na obrazu, da vrši prevzeto nalogo z veseljem. — Odkrito rečeno, meni se zdi Jurčičev »Tugomer«, kot otvoritvena predstava za Maribor neprikladen iz političnih in narodnostnih razlogov. Zaka, tega tu nočem podrobneje navajati. Vem pa, da je tako čutil in mislil marsikdo. Ako se motim, boni te svoje zmote, ko io spoznam, gotovo najbolj veseli jaz. — »Tugomer« je težka naloga, ki zahteva skrajno izrazitih igralških značajev, za ustvaritev ravno tako izrazitih, krepkih individualitet igre. Razum tega je skladnost, harmonija v igri pri »Tugomeru«, če se hoče doseči popolno, zakroženo, rekel bi tekleto čisto igrno, važnejša, nego pri marsikateri drugi igri. Tam, kjer so posamezni značaji zlit kot iz koca, in dajejo čiste zvokne svoje duše, tam se čuti vsaka neskladnost nenaslednosti, kakosti celotne slike. Kritika mora biti resnična in mora kazati z namenom, na hibe igranja, da primore do popolnosti. Ta namen nas vodi in nas bo vodil, če ne bomo vsega hvalili. Nučič je vstvaril »Tugomera« takega, kakor si ga je zamislil Jurčič. Časovnih disonanc pri vstvarjanju tega lunaškega tipa ni bilo. Značaji je bil krepak, silen, celoten, popoln in vsestransko zakroženo. Od Nučiča kreirani »Tugomer« si je ostal zvest od začetka do konca igre. Tudi Bojan, njegov prijatelj, je bila dobra kreacija. Skladno, harmonično s »Tugomerjem« so podajali svoje tipe tudi Batog, Spitignev (Bratina), Gripo (Velušček), Mestislav (Vahnik), babica Vrza (Bukšekova). Njena igra je bila dovršeno popolna, niti najmanjše disonance ni bilo v nji. Zelo dober, da dovršen je bil, kakor že rečeno, tudi Spitignjev. Čudili smo se tudi malemu Rastku, ki je bil vreden sinček Tugomerjev. Glede vseh ostalih igralcev moremo reči, da so se več ali manj približali izrazitim osebnostim, temu steberskemu ogrođu igre in zato več ali manj pripomogli do celotnega uspeha debuta naše Tatiče v mariborskem gledališču. — in.

Iz Slovenije.

Pragersko.

Tukajšnji skladiščni moister Vrbek prav pridno agitira med železničarji za Zvezo jugoslovanskih železničarjev. A železničarji, razumevali svoj poklic, se ne dajo preslepiti. Tako je hotel ta zvezni agitator pridobiti zase pred nekaj dnevi nekega mladeniča, ki je prišel šele k železnici, a ta mu je moško odgovoril: »Jaz sem socialni demokrat, kamor tudi spadam.« Takih in slinih slučajev se je že temu agitatorju že več dogodilo; največ seveda med novinci. Tega skladiščnega mojstra zelo jezi, ker pristopi vsak novinec le v našo organizacijo. Vsa železničar ve, da v organizaciji, kateri načelujejo voditelji železnice, ne bo prišel do svojih pravic. Gospodu skladiščnemu moister Vrbku pa svetujemo, da naj raie neha s svojlo gorečo agitacijo za zvezo. Če se nocoje še boli osmešiti.

Borovlje.

V nedeljo, 28. septembra ob 5. uri popoldne se je vršil v Justovi tovarni shod kovinarjev tovarne koroške železarske in teklarske družbe, ki je bil zelo pomemben. Sodr. Mihevc je poročal o novih pogajani-

njih, ki so se vršila 27. pr. m., katero poročilo so delavci z zadovoljstvom sprejeli. Na shodu se je razvila tudi obširna debata o strokovnih in političnih organizacijah. Sodrug Mihevc je razpravljati tudi o sedanjih političnih stagnaciji, ki nas sili k podvojenemu delu v organizaciji in na polju agitacije. Delati in zavzemati se moramo za ono državo, v kateri živimo in ravno naloga delavstva je, da si isto tako uredi, da bodo tudi širši, neposedujoči sloji imeli koristi od nje. Nikdar ni imel proletarijat tako važno nalogo kakor sedaj. Navzoči so govorniku burno pritrjevali. Govorila sta še sodruga Ulrich in Stumer, ki je podal na shodu važno pojasnilo o pomožni akciji za revne sloje na Koroškem, vpeljeni od pokrajinske vlade za Slovenijo. Veliko ogorčenje je vzbudilo med kovinarji razkritje Studerja, ki jim je povedal, da so bili preje za časa Avstrije v ubožni akciji v Borovljah večinoma hišni pomoštniki in drugi ljudje, ki so bili brez vsake potrebe.

Pliberk.

Pred kratkim časom je g. prof. Turn Walsassina napravil delavcem pridigo in jih nagovarjal, da naj bodo napram njemu prijazni ter naklonjeni Jugoslaviji, češ, tudi jaz sem dober Jugoslovčan. — Da, gospod prof., delavci bodo dobri Jugoslovčani, o tem smo prepričani, če bodo pa z vami, o tem pa še dvomimo. Delavci se namreč požvižgajo na take dobre državljanke, ki so bili preje črnožolti patrijotje do kosti in ki so izmозgavali delavce ob senci bajonetoj, če so se borili za par kron na dan. Gospod prof misli, da se bo to izkoriščevanje v Jugoslaviji nadaljevalo, toda Jugoslavija ne pozna nobenega plemstva, a tudi naša agrarna reforma ne bo izločevala grofov, ki posedujejo 18.183 ha posestva. Dohodek tega posestva uživa ta dve osebi in Turn plačuje delavce tako nizerno, da jim ob njih ni mogoče živeti. Navedimo samo plačo voditelja žage, ki dobiva mesečno celih 200 K za deseturno dnevno delo. Plače delavcev v opekarnah in gozdih sploh ne omenimo. Kaj reče k

temu gospod sekvester J. Taučar, ki vodi nadzorstvo nad opekarno v Skrlat vasi? Poskrbeli bomo, da pridemo do merodajnega gospoda, kajti g. prof pravi, da mora to urediti gospod sekvester. Toda naše mnenje je, da je dolžnost ljublianske vlade, da napravi konec temu nesramnemu izkoriščevanju.

Velenje.

Dne 29. septembra je smrtno ponesrečil v veleniskem rudniku rudar Vošnjak Rudolf. Zapustil je ženo in dvoje nepreskrbljenih otrok (najmlajši je šele poldruzo leto star). Ne bomo veliko pisali o tem. Omenimo naj samo, da ga le privedlo do tega — akordno delo. Pri današnjih razmerah mora človek pridno delati, da zasluži toliko, da svojo družino preživi. Bil je prav priden mož in skrben oče, pa tudi dober sodrug. Zato mu je tudi hotela strokovna organizacija rudarjev napraviti prav lep pogreb. Ob 4. uri so se že zbrali rudarji pri hiši žalesti, pri rudniku, in tudi godba ni zaostala. Rudarji so prinesli tudi svojo društveno zastavo. Prišla sta nato tudi dekan in kaplan pred hišo. Pa glej čudo! Ko sta zagledala delavsko rdečo zastavo, jima je kri zastala v žilah. Vsa osupla sta povedala gospodu obratovodni, da ne gresta s sprevodom, če se zastava ne odstrani. Interventirala sta ss. Valenčak in Marn. Pa je bilo vse zastoj. Dekan je šel domov. Rudarji so vzdignili krsto, na kar je pevski zbor zapel žalostinko »Blagor mu«. Godba je zaigrala komad, nakar se je ljudstvo v dolgem sprevodu napotilo na pokopališče. Tam se je mladi kaplan zopet protivil blagoslovljenju tame, končno pa je to vendar storil, potem pa je fakoj izginil s pokopališča. Sodrug Marn je pri odprtem grobu kritiziral delovante dekanovo in se poslovil od umrlega. Ne vemo, kaj poretko delavci k temu dekanovemu ravnanju. Natboljše bi bilo, da bi mu pokazali vrata, kadar pride po hero ali kaj drugega. Radovedni smo, če bo gospod dekan tudi električno razsvetljava odklonil, katero bodo delali socialisti...

stranka, ki hoče imeti kako nakazilo, prinesiti prihodnjič s seboj svojo rudečo ali zeleno hišno legitimacijo. Brez hišne legitimacije ne dobi nobena stranka več nakazila za blago.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Napravite vendar že red! Naročniki s koroškega nam javljajo, da zelo neredno dobivajo »Napreja«. Dne 1. oktobra so preleteli n. pr. v Rudi Šele številke od 26. in 27. septembra. Krivda mora biti na pošti med Ljubljano in Velikovcem. »Jugoslavija« pa prihaja redno drugi dan po izidu lista. Podrezajte!

Poslano.

Pomanjkanje papirnatega denarja postala čimdalje večje, ker ga nerazsodni ljudje zadržujejo doma. Papirnat denar ne bo pridobil na vrednosti, pač pa se bo kmalu zamenjal za novega jugoslovanskega. Shranjevanje papirnatega denarja doma je nevarno, ker se lahko ukrade ali poškoduje. Denar v denarne zapode, kjer je varno in dobičkanosno naložen! 638

Opozariamo na današnji oglas Jugoslovanskega kreditnega zavoda v Ljubljani, Marijin trg 8 in Wolfova ulica, ki je pristen domač zavod. Stoji neposredno pod državnim nadzorstvom. Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje po 4% ter daje posojila proti primerni varnosti pod ugodnimi pogoji. Izvenljublianski vlagatelji dobe pošteno položnice. 639

Poslano. Na članek, katerega ste v Vašem listu ta teden priobčili, vliudno počočam, da nisem v nikakih zvezi s piscem člankov »Nova bolezen v Slovenskem Narod«. 640

To v prijazno vednost. 640
Franc Drofentig,
solastnik tvrdke R. Miklavc.

Izdajatelj: Josip Petecan
Odgovorni urednik: Rudolf Golouk.
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Kolobarje suhe iz mehkega lesa, za podkurtili, oddaja v vsaki množini F. & A. UHER, veletrgovina s premogom, Ljubljana. 613

Spalne in jedilne sobe, kuhinjske oprave, postelje, spodnje in vrhnje modroce, univalniške, vankovrstne omare, mize in stole iz hrtega in mehkega lesa, piporočata brata Svar, zaloga pohištva in tapetniške delavnice, Ljubljana, Kolizej. 577

Postanski zaslužek, lahke, hiter in dober, dobe zanesljive in spretno osebe (tudi otroci nad 14 let) s prodajanjem »Napreja«. Oni, ki se javijo osebnostno prej, nastavljeni bodo vrhutega še na obra mesta. Zglasti se je od 1/2 11. do 11. ure dopoldne v upravi »Napreja«, Frančiškanska ulica 61. 616

Pis okrog treh metrov, pripraven za otroško obleko, se odda. Naslov pove upravnishstvo »Napreja«.

Našla se je večja svota denarja (v dinarjih) v soboto, dne 27. t. m., zvečer pred opernim gledališčem. Lastnik tega denarja naj se zglasti pri Rudolfini Koleš, Ljubljana, Veliki stradan 7. 616

Čevlji (Goiserer) št. 41, močni, trpežni, skoro novi, se ceno prodajo. Kje? pove upravnishivo »Napreja«.

Zahvala. Povodom moje opustitve kot namembnika kasine in kantine Kranjske obrtne družbe na Savi se zahvaljujem vsem, posebno pa tistim, ki so v zadnjem času z nasveti in dejanjem stali ob moji strani. Zahvaljujem se tudi vsem gostom in prijateljem za mnogobrojni obisk, ker so tudi s tem pokazali pravo solidarnost. Upam, da me tudi znanprej ohranite v dobrem spominu. Ako bi me pa slučajno usoda prinela zopet nazaj v ta kraj, kateri se mi je zelo priljubil, se pa nadejam, da mi bodeite vedno tako naklonjeni, kakor ste mi bili dosedaj. Se enkrat srčna hvala za vse! Najemalca kasine in kantine K. o. d. Jesenice-Fuzine.

Rudarski odsjek zemaljske vlade v Sarajevu potrebuje za državne premogovnike v Bosni šest rudarskih paznikov z rudarsko šolo, 25 do 40 let starih, pri takojšnjem nastopu. Mesečni dohodki kakor ostalih državnih rudarskih poduradnikov 700 do 900 K in več po številu družinskih članov. Dalje stanovanje, kurjava, razsvetljava itd. v naravi ter življenske potrebščine po zelo nizkih cenah.

Cvetlični vrtnar za Srbijo. Za kopalnice v Srbiji se išče vrtnar, izvežban v vsakovrstnem cvetličarstvu, ki se goji v silnicah, rastlinjakih in po parkih. Prosilci naj se obrnejo na upravo kopalnice v Kobiljačih v Srbiji.

Sir! (Groyer in trapistovski), fin, mastno blago se dobi v vsaki množini po najnižjih cenah pri

Vinku Hmelak, trgovcu s sirom

Maribor, Stolni trg 6 vogal mestnega trga.

Dnevno poštne razpošiljanje na vse kraje. Gostilničarji in prekupeji dobe izjemne cene. 636

Naznanilo.

Centenim damam uljudno naznanjam, da sem otvorila na Mestnem trgu št. 7, v Ljubljani lastno

: izdelovalnico in preoblikovalnico :

klobukov

Preoblikalo se bode hitro in lepo vse klobuke od najfinejšega velourja do navadnega filea po najnovejših francoskih modelih. Cene primerne. — Za naklonjenost se cenj. damam priporočam

687 P. Barborič.

Naznanilo!

Naznanjam p. n. občinstvu, da sem zopet pričel vožnjo z avtomobilom po mestu in izven mesta. Avto je na razpolago pred pošto ter se sprejemajo tamkaj tudi naročila za zunaj. Cene voženj so času primerne.

Se priporočam p. n. občinstvu ter bilježim z odličnim spoštovanjem

625 Pavel Stele.

Zobozdravnik

dr. Franc Karpin,

bivši asistent profesorja Metnitza na DUNAJU,

se je preselil v Maribor

in ordinira od 8. t. m. naprej Grajska ulica (Burggasse) št. 9 v hiši Wögerer 642

od 1/2 9—12, 1/2 3 (1/2 15) — 5 (17).

Spomnite se na Tiskovni sklad!

Med. univ. dr. Gustav Herbst

v Pliberku

ordinira kakor poprej v občinski hiši, I. nadstr.

od 9. do 11. ure dop. in od 2. do 3. ure popol.

611 3—1

Priporočamo e d i n o tovarniško zalogo 195

šivalnih strojev za rodbino in obrt ter njih posameznih delov.

POTREBSCINE za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko in manufakturno BLAGO za OBLEKE.

Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip, za vode desno.

Dvostavno in ameriško knjigovodstvo

Sestavil V. Krottmayer, slovensko izdajo priredil profesor M. Dolence. — Založnik Zasebno učilišče. Legat v Mariboru.

Prva moderna slovenska učna knjiga za knjigovodstvo

neizogibno potrebna za trgovske šole in samouk, zelo važna za trgovce, tovarnarje, obrtnike itd. Cena 8 kron.

Ravnokar izšla. Dobiva se v vseh knjigarnah in v zasebnem učilišču Legat v Mariboru, Vetrinjska ul. 17.1.

Svoboden ogled! Pohištvo. Ceniki zastoj!

Spalne, jedilne in gosposke sobe, kuhinjska oprava, podložki-modroci, otomane, spalni in dekoracijski divani, postelje, omare, mize in stoli iz mehkega in hrtega lesa, železne postelje in univalniški ter vse vrste lesenega, železnega in tapeciranega pohištva v vsakem slogu od proste do najfinejših izvršitve po jako nizkih cenah pri tvrdki za pohištvo

Karel Preis, Maribor, Stolni trg št. 6. 574 11—1

- IVAN JAX in sin -
LJUBLJANA Dunajski center Stev. 16. LJUBLJANA
Šivalni stroji in stroji za pletenje. Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Linou. Ustanovljena l. 1867. Vezanje poučuje brezplačno.
Pisalni stroji „Adler“ : : KOLESA iz prvih tovaren Dürkopp, Styria, Waffenaar. 233

Najnovejša poročila.

(Naša izvorna poročila.)

IZZA KULIS MIROVNIH POGAJANI.

Dunaj, 2. Kakor poroča »Der Neue Tag« iz beje popolnoma zanesljivega vira, je tekom mirovnihi pogajani med entento in Nemčijo takratni tajnik avstrijskega ministristva za zunanje stvari, dr. Bauer, postal dr. Gossa v Versailles, da ondi načelniku nemške mirovne delegacije, grofu Brockdorff-Rantzau-u, stavi na razpolaganje uradne spise, ki brezdvomno dokazujejo vojno odgovornost prejšnje avstro-ogrske monarhije.

Ti spisi naj bi ublažili proti Nemčiji dvignjene obtožbe in dosegli zanj ugodnejše mirovne pogoje.

Grof Brockdorff-Rantzau pa te ponudbe ni sprejel, ker mu je bilo, kot izkušnemu diplomatu jasno, da bi bila imela uporaba teh spisov popolnoma drug uspeh kakor pa onega, ki ga je pričakoval dr. Bauer. Sicer pa dr. Bauer gotovo ni nameraval razbremeniti Nemčije na stroške Avstro-Ogrske, pač pa je ravnal v dobri veri, ker je smatral spoilitve Avstro-Ogrske z Nemčijo kot zelo potrebno in koristno in je mislil, da se ententa temu načrtu ne bo upirala.

(Vestil LDU.)

Ministrska kriza.

LDU, Belgrad, 3. Ker Protiču ni uspelo sestaviti kabineta, se danes govori, da bo prestolonaslednik poveril sestavo kabineta predsedniku narodnega predstavništva dr. Draži Pavloviču. Sedaj obslola edina možnost, da sestavi parlamentarni kabinet oseba, ki strankarsko ni eksponirana. To je Draža Pavlovič. Za njeja so se že izjavili, kakor se čuje demokratsko socialistični blok, Črnogorci in radikalni disidenti. S strani opozicijskih strank se širi danes vest, da bi želele, da vlado sestavi Pašič. Teh glasov ne smatrajo resnim in jim ne pripisujejo nikake važnosti, ker so vržene v javnost, da napravilo neko razpoloženje.

MARKO TRIFKOVIČ DESIGNIRAN ZA MINISTRskega PREDSEDNIKA.

Belgrad, 3. Mandat za sestavo novega kabineta je prevzel Marko Trifković (radikalni disident). — Prestolonaslednik je, poverjajoč mandat za sestavo vlade g. Trifkoviću, obenem izrazil svojo željo, da mu g. Trifković do nedelje opoldne

predloži listo novega kabineta ki se mora opirati na naredno predstavništvo.

RESEN POLOŽAJ NA REKI.

Lugano, 3. (ČTU.) Kakor poroča »Corriera della Sera«, je d'Annunzio začasno opustil vsako misel na podjetje proti Dalmaciji. Položaj na Reki postaja vsled blokade mesta od dne do dne resnejši. Vse delo v luki počiva, in tudi tovarne so morale vsled pomanjkanja surovin in premoga prenehati z obratovanjem. Dospel je transport živine, vendar pri primanjkuje drv. D'Annunzio je zagrozil italijanski vladi, da bo proglasil Beneško republiko.

D'ANNUNZIO NE STREMI VEČ PO DALMACIJI.

Turin, 3. (ČTU.) »Stampa« poroča, da ni nobenega dvoma, da bi v potrebi takoj pričele dve armadi svoj pohod proti sovražniku. Zadnje vesti iz Reke potrjujejo, da je d'Annunzio odklonil nasvete svojih pristašev, glede akcije proti dalmatinski obali.

PRED GENERALNO STAVKO V ITALIJI.

Curil, 3. (ČTU.) Kakor poroča »Tribune de Geneve«, pozivlje izvrševalni komite milanske delavske zbornice vse delavske zbornice italijanske, da se proglase solidarnimi s stavkajočimi kovinskimi delavci, in da zahtevajo od glavne zveze delavskih sindikatov proklamacijo generalne stavke v Italiji.

FINSKI SOCIJALISTI ZAHTEVAJO MIR Z RUSIJO.

Moskva, 3. (DunKU.) Iz Bjale Ostrove se poroča, da so finski socijalni demokrati sklenili stavkati, ako finska vlada ne bi hotela sprejeti mirovne ponudbe ruske sovjetske republike.

Aprovizacija.

Čevlje z lesenimi podplatil. Mestna aprovizacija ima v zalogi še nekaj parov čevljev z lesenimi podplatil za delavce in služkinje. En par stane 20 kron. Kdor rabi take čevlje, naj se takoj zglasti na magistratu. Galetova hiša, pritličje, levo, ker poznate takih čevljev aprovizacija ne bode več dobila in oddajala.

Aprovizacijski pododsek, ki nakazuje v torkih premog in bolniški sladkor, naznanja, da mora vsaka

Zdravnik dr. Viktor Breskvar

se je preselil

v Gradisce, Miliserjeva ulica št. 7, I. nadstr.
in ordinira od 10. do 12. ure dopoldne

607

Ljubljana, dne 1. oktobra 1919.

P. n.

Dovoljujem si, slav. občinstvu uljudno naznanjati, da sem prevzel z današnjim dnevom trgovino z mešanim blagom od gospoda Osvalda Dobeica

na Martinovi cesti št. 15

katero bom neizpremenjeno dalje vodil pod naslovom

Stanko Žargi.

Potrudil se bom, cenjene odjemalce točno in solidno postreči, kakor so bili dosedaj.

Blagovolite me prav pogosto počastiti s svojimi čislanimi naročili in vzeti moj podpis blagohotno na znanje.

Z odličnim spoštovanjem

Stanko Žargi.

Ljubljana, dne 1. oktobra 1919.

P. n.

S predstoječim usojam si slav. občinstvu uljudno naznanjati, da sem oddal z današnjim dnevom svojo trgovino z mešanim blagom gospodu

Stanko Žargi u,

katero bode vodil v enakem obsegu kakor jaz.

Za v tako obili meri mi izkazano častno zaupanje in naklonjenost se iskreno zahvaljujem ter uljudno prosim, da isto neizpremenjeno ohranite tudi mojemu nasledniku.

Z odličnim spoštovanjem

Osvald Dobeica.

Poštni čekovni račun št. 11.323. Telefon št. 54.

Jugoslovanski kreditni zavod

R. Z. Z. O. Z.

Marijin trg 8, v Ljubljani Wolfova ul. 1, sprejme hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje čistih brez odbitka po

4 %.

Izvenljubl. vlagatelji dobe pošne položnice.

Inkaso faktur in trgovske informacije.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inoz. mesta. Daje posojila na vknjižbo, poroštvo, vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Neposredno pod držav. nadzorstvom.

534 16-6

Brzojavni naslov: JUGOSLOVANSKI KREDIT LJUBLJANA.

Rogaška Slatina

Tempel vrelec: Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi kislini. Pospesuje prebavljanje in preosnavljanje.

Styria vrelec: Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodeca in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu prebavljanju in teku, boleznim jeter in ledvic, sladkorna bolezen.

Donati vrelec: Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro sredstvo proti črevesnemu katarju, želodčnemu kamenu, sladkorni bolezni, debelosti, putiki, hemoroidom itd.

Rogaška slatina je najbolj priljubljena in se vobče največ zahteva. To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-saliničnih rudninsko-kislih slatin najbogatejša na ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša krepčilna in oživljajoča pijača; obenem pa tudi najboljšo sredstvo, s katerim se obvaruje v mrzlih krajih mrzlice.

Rogaška slatina je najboljše namizna in zdravilna, mineralna voda, katera nima nikdar slabega okusa ali duha.

547 10-8

Modni salon

Rozi Fabčić
Rimska c. 6

Na Dunaju osebno izbrani modeli in velour klobuki v veliki izbiri. V zalogi so tudi lični klobuki od 50 K dalje, žalni klobuki ter športne in krznarske čepice, kakor tudi vse v to stroko spadajoče potrebščine. Popravila točno in ceno.

Rimska c. 6
Rozi Fabčić

Modni salon

Marija Tičar

Ljubljana

priporoča

Vse potrebščine za šolo in urade. Največja zaloga **umetniških razglednic in finega pisemskega papirja** na drobno in debelo.

578 **Krasna izbira 104-1**
galanterijskega blaga
primerneza za god in **poročna darila**

Ordinarij deželne bolnice

dr. Pogačnik Josip

zdravi zopet redno 605

očesne, ušesne, nosne in vratne bolezni.

Slavnemu občinstvu naznanjava, da sva prevzela

gostilno „Narodni dom“ v Celju.

Skrbela bodeva za dobro in točno postrežbo, ter se priporočava za mnogobrojen obisk.

Ivan in Ana Černe

z Goriškega. 538

Usnjarske pomočnike išče tovarna usnja proti dobri plači.

Vstop v najkrajšem času. Poudbe na upravništvu tega lista pod št. 308. 630

Sprejme se 10 tesačev, 20 drvarjev za cepljenje bukovih drv, 1 kolarja in 5 oglarjev. Ivo Cater, eksport lesa, Spodnja Hudinja-Celje.

Bačvare (sodarje) 628

za akordno delo išče TVORNIKA ARKO, ZAGREB.

Restavracija „Gambirnova dvorana“ Maribor, Šilerjeva ulica 29 sprejema 591

abonente na hrano, kosilo in večerjo (K 7'50).

KAJO DELIĆ, draguljar in zlatar

Miliserjeva ul. 4 Ljubljana Miliserjeva ul. 4 priporoča svojo 377

ZLATARSKO in DRAGULJARSKO DELAVNICO za vsako vrsto novih del in popravil, jednako prevzame vse vrste pozlačenja in posrebrjenja. Kupi se staro srebro in zlato po najvišjih cenah, ter se predelava staro zlatino v novo, kakor prstane, uhane itd.

Mrežice za lase

in kremo za zobe Kalodont priporoča Štefan Strmoli, Ljubljana, Pod Trančo 1. 629

Kamnoseki in brusarji za granit

se sprejmejo pri 635 Kamnoseški družbi v Celju. Plača po dogovoru

Stev. 15.938—1919.

631

RAZGLAS

glede uporabe električnega toka iz mestne elektrarne in plina iz mestne plinarne.

Mesto Ljubljana stoji pred znanim delstvom, da bo zadostna preskrba občinstva s svečavo in premogom tekoma prihodnje jeseni in zime izključena.

Zato je treba pravočasno uporabiti vsa sredstva, da ne bo v Ljubljani zavladala splošna tema.

Mestni magistrat mora uporabo elektrike in plina omejit samo na najnujnejšo potrebo. Le tedaj bo mogoče mestni elektrarni in plinarni vzdržati redni obrat preko zime.

Javni uradi in pisarne, kakor tudi trgovine morajo omejit svoj delavnik na čezdnevno svetlobo, katero je treba docela izkoristiti.

Vsa ostala razsvetljava po gostilnah, kavarnah, delavnicah in zasebnih stanovanjih se mora omejit do najnujnejše potrebe.

Te omejitve bo seveda mogoče doseči le potom strogih uradnih odredb in kazni, ker je znano, kako težko je prepričati posameznika, da bi žrtvoval v splošno korist del svojih udobnosti.

Občinski svet ljubljanski je v svoji seji dne 16. septembra 1919 soglasno sklenil, da stopijo s 1. oktobrom letos v veljavo sledeče omejitve glede uporabe elektrike in plina iz mestnih podjetij:

1. V času od 1. oktobra do 31. marca se bode oddajal plin in elektrika za vse pisarniške prostore samo od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldne, zato naj se po vseh javnih in zasebnih uradih razdelijo uradne ure na dnevni čas. Izven navedenega časa je vsaka uporaba plinove ali električne luči v pisarniških prostorih in pritliklah prepovedana.

Čas od 3. do 4. ure naj se porabi za sražanje uradov.

Izveti so le javni uradi, ki morajo imeti nočno službo, tem je samo najpotrebnejša luč vsakočasno dovoljena.

2. Šolski pouk naj se razdeli na dnevni čas. Uporabljajo naj se po možnosti opoldanske ure, da lahko odpade večerni pouk.

3. Trgovine in skladišča ne smejo uporabljati plinove in električne luči pred 8. uro zjutraj in od 1. do 31. oktobra ne po 5. uri popoldne

od 1. novembra do 28. februarja ne po 4. uri popoldne in od 1. marca do 31. marca ne po 5. uri popoldne.

Izveti so le trgovine z živili, drogerije, lekarne in trafike; te smejo uporabljati omejeno razsvetlavo od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer.

4. Za delavnice, gostilne, kavarne in druge javne lokale naj se natančno določi pri posameznikih velikost in število luči. Za princip naj velja, da sme goreti največ polovica prele običajne razsvetlave. Ostala žarila naj se odstranijo.

5. Vsaka reklama razsvetljava je prepovedana ravno tako, kakor sleherni luč v izloženih oknih ali pred vhodi in okni javnih in družih lokalov.

6. V hišnih vezah, na stopniščih in hodnikih so dovoljene le 10-svečne žarnice ali najmanjše plinovsvečilk, goreti sme le polovica prele običajnih luči, in sicer najdale do 9. ure zvečer. Zjutraj so te luči sdloh prepovedane.

7. Za privatna stanovanja se natančno določi, katero množino električnega toka sme stranka na dan porabiti v posameznih mesecih.

Za merilo naj velja poraba toka 25-svečne žarnice, ki sme goreti do 10. ure ponoči, odnosno kolikor se poprej ugasuje, toliko časa sme goreti zjutraj.

Za stanovanja do največ štirih stanovanjskih prostorov (vštevši kuhinjo) se dovolita dve žarnici po 25 sveč, za stanovanja z več kot štirimi stanovanjskimi prostori pa tri žarnice po 25 sveč.

Seveda se priporoča uporabljati manjše žarnice, katere potem lahko gorijo v večjem številu, oziroma dalj časa, ker porabijo manj električnega toka.

Izvedba predpisov pod točko 7.1 Od solčnega zahoda do 10. ure zvečer je potrebna luč v posameznih mesecih:

oktober 142 ur	januar 161 ur
november 162 ur	februar 125 ur
december 175 ur	marc 114 ur

iz tega sledi:

a) da imajo stranke do štirih stanovanjskih prostorov pravico porabiti električnega toka na dan v mesecih:

oktober 257 vatov, januar 291 vatov, november 307 vat., februar 250 vat., december 316 vatov, marc 206 vat.

b) stranke z več kot štirimi stanovanjskimi prostori pa na dan po mesecih:

oktober 385 vatov, januar 436 vat., november 454 vat., februar 375 vat., december 474 vatov, marc 309 vat.

Tako določena množina električnega toka je za vsako gospodarstvo obilna dovolj. Dokaz temu, da tolike porabe v zasebnih stanovanjih tudi pred vojno ni doseglo niti polovica elektrarniških odjemalcev.

Strankam, ki imajo podnaimnik, se izjemoma sme dovoliti za vsakega podnaimnika ena 25-svečna svetilka več. Podnaimniki se bodo upoštevali le tedaj, če im stranka naznani pismeno najkasneje do 15. oktobra t. l. ravnateljstvu mestne elektrarne.

Kdor bi na kljub prepovedi v stanovanju prekoračil dovoljeno množino električnega toka, temu se zaračuna vsak več porabljeni hektovat po desetkratni jednotni ceni.

8. Električni motorji se smejo od 1. oktobra do 31. marca uporabljati izključno le pri dnevnih svetlobi, sicer se bo tok odklopil.

9. Uporaba električnih ventilatorjev, kühlnikov, likalnikov in drugih električnih aparatov le v času od 1. oktobra do 31. marca v obče prepovedana. Zato naj se odklopilo. Izveti so le zdravniški aparati.

10. Poraba plina za obrtne namene je dovoljena le tedaj, če je drugačna kurlava nemogoča.

11. Poraba plina za kuhanje je dovoljena, toda le v skromnih meňah za manjša tedla, ne pa za kuhanje opoldanskega obeda. Množina za kuhno dovoljenega plina se bo še določila.

12. Uporaba plinovitih peči, vodogrelcev in kopalnih peči s plinom je prepovedana, zato naj se vse take peči zapro in odklopilo.

13. Vsakemu, ki bi z lučjo ne štedil ali drugače teh predpisov ne upošteval (izvzemši točke 7.), zaračunal se bo ves tekot dotičnega meseca porabljeni plin ali električni tok po desetkratni normalni ceni.

V slučaju neizterljivosti tekotm treh dni se dodaja plina, oziroma elektrike ustavi.

Po trikratni kazni se elektrika ali plin sdloh tralno odklopil.

14. Naprava novih inštalacij za plin ali elektriko se načeloma prepoveduje, dovoliti se sme le v posebnih nujih slučajih.

15. Mestni magistrat opozarja vse merodajne oblasti in korporacije, da upoštevalo te predpise, v kolikor se tičejo javnih uradov, šolskih prostorov, zapiranja prodajalnic, skladišč in delavnic, — ker je treba dati dober vzgled ostalemu občinstvu.

16. Zlasti se pozivljajo tudi voljaške oblasti, da se prilagodijo tem splošnim odredbam, ker to zahteva ne le javni, temveč tudi voljaški interesi.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 16. septembra 1919.

Župan: dr. Ivan Tavčar l. r.